

IBDIS | We know books
Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LUDWIG, EMIL

ROOSEVELT/Emil Ludwig – București: Paul Editions,
2019

ISBN 978-606-8963-61-7

Redactare: *Mihaela Enache*
Nicoleta Petcu
Tehnoredactare: *Puiu Enache*
Coperta: *Puiu Enache*

Paul Editions

Șos. Ștefan cel Mare nr. 15, Sector 2, București

www.pauleditions.ro

e-mail: pauleditions@gmail.com, office@pauleditions.ro,
vanzari@pauleditions.ro, nicoleta.petcu@pauleditions.ro,

mihaela.enache@pauleditions.ro

tel: 0730.660.427; 0731.884.583

Tipar: ARTPRINT

E-mail: office@artprint.ro

EMIL LUDWIG

ROOSEVELT

După o traducere de
EUGEN RELGIS

Paul Editions

FERICIREA

„Nu prea am luat-o în serios, altădată, când vedeam că nedreptatea e aliată cu posesiunea bunurilor. Ei!, îmi spuneam, așa merg lucrurile și cine are avere n-are decât să se bucure de ea. Însă de când am observat cu câtă ușurință sprostete nedreptatea din generație în generație și că întreprinderile generoase sunt mai întotdeauna numai personale, iar profilul singur este oarecum ereditar, am luat de atunci ferma hotărâre de a nu mai tăcea în fața niciunei nedreptăți.”

GOETHE: „Die Aufgeregten.”

I

Când băiatul deschise ochii, soarele s-a și înălțat pe cer și își revarsă lumina piezișă peste coasta împădurită din-dărătul casei, până jos, la fluviu. El își aruncă razele și dincolo, pe țărmul celălalt, cu colinele și satele sale. Dar țărmul propriu-zis este cel din partea noastră, el e adevăratul țărm, căci aici a pus tatăl temelile casei, aici a venit băiatul pe lume în urmă cu șase ani, aici crește el sănătos și voios. Viitorul și viața sunt încă în zările adumbrite. Poate că ele îl vor duce departe de pădurea străbunilor, poate că-l vor reține aici, readucându-l mereu înapoi din căile pline de strălucire, solitare și primejdioase, și poate că propria sa lumină se va stinge într-o zi în porticul de piatră unde se află roata norocului, nemișcată și mută, de parcă ea nu se mai putea învârti. Ce vrajă atârnă deasupra unei vieți încă neîmplinite, în care se învălmășesc lupta și plăcerea, fericirea și puterea, în timp ce purtătorul acestei vieți înaintază pe drumul său, cu pas sprinten și privire fermă, ațintită spre un țel pe care uneori îl zărește, iar alteori trebuie să-l ghicească prin vălurile încâlcite ale vremelnicii.

Asemenea gânduri sunt departe de mintea băiatului, care se trezește dimineața, sare în picioare și aleargă la fereastră. Ele

ii vor fi străine încă mulți ani, timp de decenii, căci ființa care crește aici nu este robită ambiției. El se simte ca un copil al fericirii, dar nimeni nu prevede dacă destinul îl va putea dezamăgi odată și pe el.

De bună seamă că vila nu-i este băiatului tot atât de dragă ca și parcul – care înconjoară casa, acolo, pe țărmlul cu coline. Căci acolo e lumea lui dintâi, cu salcâmi bătrâni și umbroși, cu tufișurile de tisă, vechi de o sută de ani. Acolo, unde parcul se pierde în pantă lină spre pădurea virgină, închipuirea lui e mereu ademenită – căci acolo se găsesc găngăni mari și arici, iar pe vremuri se aflau și indienii cu pielea roșie, care sălășluiesc acum la mii de leghe depărtare, la apusul țării. Așa i-a povestit tata.

Dar ceea ce-l fascinează cu deosebire pe dezghețatul băiat, ceea ce însuflețește imaginația sa matinală, nu e pădurea cu toate vietățile ei. E fluviul care lucește acolo jos, cu micile sale bărci repezi, cu marile și grelele vapoare care înaintează gâfâind împotriva curentului, cu pescari, nave cu pânze și șleपुरi lungi încărcate cu grâne și cărbuni, care coboară de sus, dinspre lacurile canadiene, urmând mereu cursul apelor până la orașul cel mare, New York. Copilandrul nu se mai poate sătura, privind tot ce e în legătură cu fluviul, cu apa și navigația și tot ce întreabă el, tot ce află și observă singur, revine mereu la același subiect: la apa lângă al cărei țărml s-a născut. Și chiar mai târziu cu jumătate de secol, tot ce va gândi și va influența el cu energia sa, oamenii și activitatea lor, istoria și cauzele ei, prezentul și felul cum țara aceasta mare va trebui să-și dezvolte forțele ei active – totul, pentru omul încărunțit în exercițiul puterii și care se va ivi din vlăstarul ce crește aici, totul va izvorî din apa, din fluviul acesta lângă care s-a născut.

E Hudsonul, i-a spus mama, și când el întrebă de unde vine Hudsonul, tatăl îl luă de mână, arătă spre nord și îi povesti despre izvoarele fluviului, situate sus, în munți, și despre cele paisprezece lacuri din care izvorăște. „Mai târziu”, îi spuse el, „vom trece odată granița, dincolo, în Canada, pe urmă vom merge cu vaporul până la Sf. Laurent și la cele două lacuri mari, care sunt legate de Hudson prin canale. Vrei să știi ce

sunt canalele?” Și tata îl lămurește în grădină, unde înjghebează amândoi, cu mâinile lor, două diguri între care curge apoi apa de la fântână până la poarta grajdului.

Câte sunt de văzut, câte lucruri îi dau de gândit băiețașului! Bine că tata și mama știu totul, căci el nu are frați și surori. Părinții însă, amândoi, îl iubesc mult pe unicul lor copil și au foarte mult timp pentru el: poate să învețe tot ce-l interesează și să aibă tot ce dorește.

Se deprinde de timpuriu să călărească: la șapte ani are un ponei al său. Tatăl îi mai dăruiește doi câini născuți de curând, pe care trebuie să-i hrănească, să-i spele și să-i îngrijească el însuși. Se poate juca de-a indienii cu un arc și săgeți. Iar când copilul e ceva mai mare, părinții îi aduc din Europa niște bas-toane mari, minunate, cu care lovește o minge mică ce zboară departe peste pajiște: e golful, un joc nou, căci băiatul, pe atunci în vârstă de opt ani, înscrie cu trăsături înflorite, în caietul său, anul 1890. Nu trece multă vreme și el are voie să o însoțească pe mama sa, călare, și e mândru când ea îl întrece la galop.

Băiatul acesta, care trăiește neconținut împreună cu părinții și aproape numai cu ei, nu trebuie oare să fie cuprins de mirare când compară pe mama și pe tata? Nu arată ei mai degrabă ca o mamă și ca un bunic? Tânăra și frumoasa doamnă de treizeci de ani, care se joacă cu băiatul ei, ar putea trece lesne drept fiica bărbatului ei, care e mai în vârstă cu aproape treizeci de ani – și lui Franklin i se pare că fratele său vitreg e cam de aceeași vârstă cu mama sa, mai cu seamă când dansează câte-odată împreună. În camera tatălui se mai află un portret, din a cărui ramă privește o altă femeie: ea fusese soția tatălui timp de douăzeci de ani, până ce muri. Se pare că el a iubit-o foarte mult, căci abia după șapte ani, în pragul bătrâneții, el s-a decis să se căsătorească a doua oară. Când mama pornește călare împreună cu tata, ea se ferește, desigur, să galopeze, cum făcuse adineaori cu băiatul, căci, oricât de voinic ar fi tata, el are totuși părul alb. Și într-un tablou care înfățișează laolaltă pe acești trei oameni, am crede că vedem imaginea a trei generații.

Câte nu se pot afla de la tata! El are totdeauna timp pentru fiul său și, când se plimbă cu el, învățându-l tot felul de lucruri

despre oameni și câte sunt în lumea asta, dar și despre semănături, despre copaci și păsări, un ascultător străin ar putea crede că domnul acela bătrân, după ce și-a împlinit activitatea, se consacră acum educației nepotului său, vrând să-și depene în tihnă restul zilelor la țară – mai mult fermier decât om de afaceri, mai mult boieraș decât fermier. „N-aș putea căpăta o pușcă?” întreabă copilul. Fie, va avea și asta, dar un baiat bine crescut nu împușcă păsările numai pentru plăcerea de-a le ucide. Și astfel, el învață să vâneze prin împrejurimi, alegând însă numai câte o pasăre din fiecare fel, pe care o doboară și apoi o împăiază. La unsprezece ani el adună în chipul acesta o colecție de trei sute de păsări și de atunci poate spune cu precizie ce soiuri de zburătoare trăiesc în aceste păduri din preajma Hudsonului.

Dimineața e rezervată lecțiilor, dar până la cincisprezece ani băiatul n-a mers la școală. O singură dată, când bătrânul tată urma să plece pentru a se trata într-o localitate balneară germană, el și-a trimis copilul pentru câteva luni în una dintre acele cazărmi din cărămidă roșie. De obicei, Franklin era condus dimineața la niște vecini, la bogătașii Rogers, cu ai căror copii el a învățat de la un profesor ceea ce n-a aflat încă de la guvernanta de acasă. Pe urmă, copiii vecini vin în vizită la el. Ei se pot juca, în parcul cel mare, de-a prinselea, de-a v-ați-ascunselea, dar în grădina despărțită prin gardul de tisă centenară, nu au voie să alerge ca în parc.

Prietenii vecini, care locuiesc în case somptuoase, nu prea au multe de admirat când vin aici, la vilă.

Tatăl a cumpărat casa și ferma după ce a vândut propria-i locuință, pentru a se instala mai departe, în susul fluviului, în preajma frumoaselor coline. Și deoarece a mărit-o și a transformat-o câte puțin, casa, cu numeroasele ei colțuri și unghere, cu cele câteva trepte de lemn, vechi și roase, care duc încă și astăzi spre parcul din spatele ei, a rămas, ca toate vilele de la țară, cu adevărat atrăgătoare, familiară.

Pe acoperișul ei se înalță un coș mare, negru și roșu împodobit, după moda veche, cu fier răsucit în formă de S. Peste o terasă crește viță bătrână, sălbatică. Două balcoane înguste

în stil Empire ne duc cu gândul la vremea când s-a construit această casă. Stâlpii albi de lemn vădesc alt stil, acel colonial, așa cum se mai găsește deseori și astăzi în Statele de la Sud, iar din felul cum se învecinează stucul cafeniu și zidurile de cărămidă roșie, se poate recunoaște munca diferitelor generații. Numai cele trei uși înalte, franțuzești, pe care mama le anexase la urmă, dau ansamblului un aspect mai somptuos, senioral, iar biblioteca cea mare, construită pe când Franklin era încă mic, adaugă acum o nuanță de cultură, mai mult confortabilă decât savantă, o notă de seriozitate asemenea figurii unui bunic care se ivește în mijlocul voioasei agitații a unei vile de la țară.

„Măine vom porni în sus, pe Hudson”, spune tata, „și pe urmă vom coborî pe el până la New York.”

Și când vaporul cel mare acostează sus, la Albany, băiatul pune mereu întrebări și află că olandezii au întemeiat acolo o colonie, a doua dintre toate coloniile Americii. Clădirea în formă de castel, cu o cupolă mare, de pe colină, e Capitoliul: acolo sunt cei care guvernează... Nu, nu toată țara, ci numai Statul căruia îi aparținem noi. Acolo stă guvernatorul și conduce treburile publice. Ce înseamnă aceasta? El veghează să fie ordine și toate să-și urmeze cursul lor, fără prea multe certuri, în cuprinsul Statului. El are grijă ca zece milioane de oameni să trăiască în pace între ei, să-și vadă de afacerile și de munca lor – iar cascada cea mare de acolo să furnizeze energia pentru a pune în mișcare mașinile din fabrici, și astfel lemnul din pădurile Hudsonului să fie transformat în hârtie, iar din hârtie să se facă ziare și cărți.

Băiatul ar vrea să știe cine a fost Hudson, care dăduse numele său fluviului. Lui i s-a întâmplat cam la fel ca și lui Columb – așa i-o fi povestit tata, pe puntea vaporului, pe când se întorceau acasă: și el a ajuns în altă parte decât acolo unde voia să ajungă. Voind să se îndrepte spre Marea Polară, el a pătruns în gura acestui fluviu. Sunt aproape trei sute de ani de atunci. Doi ani mai târziu, mateloții săi l-au aruncat peste bord împreună cu fiii săi. Avea mai bine de șaiszeci de ani.

Franklin ar vrea să afle cât mai multe lucruri despre navigație, căci e pasionantă povestirea aceasta cu bătrânul Hudson,

pe care l-au înecat în cele din urmă. Așadar, e primejdios să fi marinar, chiar dacă ești căpitan! Cu toate acestea, de ce să nu te faci căpitan, ca să poți comanda mulți oameni? Stai mereu sus, pe punte, și când vrei să schimbi direcția, ceilalți trebuie să asculte. Dar, poate că e preferabil să rămâi în casa cea veche și albă a străbunilor, unde e atât de bine să trăiești? Desigur, aceasta ne rămâne de făcut la urmă: fiul urmează tatălui, e cât se poate de simplu!

Conștiința bogăției și a unei bune situații sociale, privirea liniștită, lipsită de orice grijă, a unui părinte care s-a pus aproape de-a binelea pe odihnă, caii și trăsurile, jocul de golf și vânătoarea, frumoasele perle și dantele pe care le poartă mama, și călătoria pe care o fac în fiecare an spre Europa, toate acestea dau băiatului simțământul unei existențe asigurate. Și dacă el râvnește ceva, dacă ar vrea bucuros să întreprindă ceva, aceasta nu-i decât tot un joc, ca pescuitul și călăria. Printre primele gânduri ale acestui copil, ideea necesității a rămas totdeauna străină. Să citească despre călătorii pe mare, despre corăbii și bărci cu pânze, să încerce el însuși să vâslească într-o luntre cu prietenii săi, să se răstoarne, să scape înnotând și apoi să râdă mult – acestea sunt distracții minunate, pasionante. Dar băieții știu cu toții că vor găsi întotdeauna acasă la ei ghetete și rufe de schimb, ceai cald și pâine cu unt, cu mult unt, iar dacă părinții n-ar sta să-i privească, ei ar putea chiar să-și înmoaie tartinele în ceai.

Această conștiință a bogăției din casa părintească e străbătută adeseori de gândul singurătății sale de fiu unic și de aceea el cumpănește gândul acesta mai puțin decât s-ar cuveni. Când micii săi prieteni din vecinătate, mai bogați decât el, deprinși cu mai multe încăperi mari, cu mai mulți cai și mai multă argintărie, aruncă, poate, uneori o privire cam disprețuitoare sau scapă un cuvânt de comparație, când Franklin aude pe copiii noilor milionari vorbind de seria de „zero”-uri cu care se laudă un vecin oarecare, fără să remarce că ele rămân totuși „zero”-uri, se trezesc atunci unele gânduri sceptice în mintea acestui copil naiv și voios, care se lasă răzgâiat de blajinii părinți, împlinindu-și astfel multe din dorințele sale.

Dacă ar fi fost înzestrat de natură cu mai puțină gentilețe și bunăvoință, el ar fi putut deveni lesne timid și mai târziu chiar mizantrop, într-o asemenea existență mai mult solitară, fără frați și surori, în casa izolată de la țară, între părinți și guvernantă. Să păstreze proprietățile, să ascundă bine banii pe care avea să-i moștenească, acesta putea să-i pară de timpuriu țelul vieții sale. Și copiii săraci din sat – pe care-i vede uneori ieșind din mica școală înzestrată de tatăl său, când trece pe acolo călare împreună cu mama – i-ar putea apare ca primi mesageri ai unei alte lumi, subpământene, de care se teme și pe care va trebui, poate, să-i combată pentru a păstra pentru el însuși posesiunea unor bunuri atât de plăcute. Căci între copiii bogați și cei săraci stăruie anumite priviri, cuvinte și tăceri. Între ei e cea mută comparație a ghetelor și veșmintelor pe care le poartă, iar când copiii din sat pătrund odată în vilă, ei amuțesc, plini de uimire în fața bunătăților pregătite pe masă și pe care le compară cu mâncarea lor de acasă. Dezghețul Franklin și-a dat repede seama de toate acestea.

Deoarece el este însă prietenos din fire, profund sociabil prin temperamentul său, copilul acesta ocrotit cu toată grija nu devine un solitar și nici un poet, un romantic sau un stoic – ceea ce se putea totuși lesne întâmpla – ci un băiat voios și realist, care acceptă în chip cât se poate de natural ceea ce-i oferă casa părintească, dar pe care nu-l preocupă niciodată gândul că vecinii Astor au o barcă mai mare și mult mai mulți servitori. Dimpotrivă. Singurătatea copilăriei sale îmboldind și mai mult înclinațiile sale sociabile, el își caută pretutindeni camarazi și îi alege cu atât mai bucuros printre cei pe care-i aduce întâmplarea și nu tatăl său. Deoarece viața la țară creează în mod firesc legături cu o comunitate mică, cu mici meșteșugari și țărani, părinții nu-l împiedecă nicidecum în această privință. Cultura și tradiția îl îndreaptă mai degrabă spre copiii grădinarului și vizitiului. Dacă aceste relații între băiatul bogat și copiii săraci sunt în ordinea patriarhală și boierească, ele sunt totodată potrivite pentru a trezi atenția unui băiat inimos, pentru a-l învăța cu toleranța și a dezvolta într-însul un fel de conștiință și un sentiment de răspundere. „De unde vine, la urma urmelor,

bunăstarea noastră?”, se întreabă Franklin, când aude pe copiii vecini flecărind despre Standard Oil, și el îi întreabă atunci pe părinți despre străbunii lor și ce reprezintă portretele din sufragerie.

Mama nici nu așteaptă altceva, e bucuroasă să povestească despre familia ei, Delanos, niște olandezi debarcați în America de aproape trei sute de ani și care au fost marinari timp de mai multe generații, iar de un secol trăiesc la țară, ca mari moșieri. Tatăl ei a condus el însuși marile sale corăbii, pornind spre China, să cumpere de acolo ceai. Când era copilă, mama se afla pe bord și odată a izbucnit o furtună care era aproape să scufunde corabia. Ea mai povestește băiatului că unul dintre străbunii săi a ținut, în veacul al XVII-lea, unul din primele hanuri la drumul mare, dar pe urmă ei s-au ridicat prin muncă, au dobândit avere și bună reputație, au ajuns mai bogați decât familia Roosevelt și ea însăși, așa cum o vede înainte-i, fusese invitată la curtea din Paris și, femeie tânără în toaletă de gală, se înclinase adânc în fața împăratului Napoleon III și a frumoasei împărătese Eugenia.

Cu anii, băiatul va înțelege mai bine originea sa olandeză atât din partea mamei cât și a tatălui, când va afla câte ceva despre firea olandezilor. Căci, începând să se observe pe sine, va găsi că și el e un om plin de viață, dar și cam încăpățânat. Și pentru că pe atunci, la sfârșitul veacului al XIX-lea, Statele Unite nu erau încă bântuite de absurde doctrine naționaliste, micul Franklin e lipsit de prejudecăți și se bucură când află că se trage și din sânge suedez, francez, englez și german.

Tatăl însă, mai metodic și mai precis, știe să povestească multe despre străbunii săi. Și așa cum stau în biblioteca adumbrată, flancată de două căminuri, privind cum ard butucii din pădurile lor, bătrânul poate spune fiului său, aproape exact și cu de-amănuntul, cine era olandezul Claes Martensen care debarcase pe la 1650 la gura Hudsonului, în micul oraș New Amsterdam, cum a pornit mai sus, pe fluviu, cum și-a schimbat numele după cel al satului său natal, numindu-se deocamdată „van Rosevelt”, și cum a murit curând după aceea, ca fermier, undeva prin apropiere. Aceasta au consta- tat-o mai târziu

urmașii săi, oameni mai distinși, care au cercetat scriptele bisericii. Trăiau pe atunci mulți fii și nepoți. Cincizeci de ani mai târziu, unul dintre nepoți a coborât din nou Hudsonul și a ajuns la New Amsterdam, care devenise între timp un oraș englezesc și i se dăduse numele de New York. El a făcut acolo avere ca neguțător de postavuri și croitor, a ajuns cetățean de seamă și consilier al orașului, iar când muri, în 1742, sub numele de Roosevelt, pe mormântul său se putea vedea gravat blazonul pe care el singur și-l alesese: trei trandafiri roșii pe un câmp argintiu și dedesubt deviza *Qui plantavit, curabit*.

„Ciudată deviză pentru un străbun!”, trebuie să fi gândit micul Franklin ascultând această povestire a tatălui său, căci învățase pe atunci destulă latinească pentru a înțelege aceste cuvinte. Cine le-a sădit, va avea grijă de ele? Oare aceasta înseamnă că străbunul, devenit bogat și stimat de concetățenii săi, a avut grijă pentru vecii vecilor să fie bine păstrate mijloacele cu care și-a înjghebat o viață fericită, iar trandafirii săi pe fond argintiu să nu se veștejească niciodată? N-ai decât să sădești, vei culege apoi roadele din belșug! Sau aceasta era mai degrabă un avertisment pentru nepoți: să continue a îngriji ceea ce sădise el? La urma urmelor, deviza aceasta nu are dimpotrivă un înțeles sceptic, și anume: că niciun om nu poate ști ce se va alege din rodul străduințelor sale și că numai Dumnezeu trebuie să ude trandafirii pe care-i făcuse să crească? O deviză cam complicată, cu mai multe înțelesuri decât își închipuise însuși străbunul acela, care nu prea era tare în latina bisericească.

Între timp însă, tatăl a și ajuns la propriul său străbunic. E un anume Isaac Roosevelt, care întemeiase cea dintâi rafinărie de zahăr din Manhattan și fusese președinte al Băncii din New York. Cu el începuse bogăția familiei, dar și acea hotărâtă predilecție pentru libertate, căci se pare că bancherul acesta nu devenise un revoluționar, în vremea războiului de Independență, numai din cauza taxelor percepute de englezi, ci și din cauza opresiunii exercitate de ei. Nu fusese soldat, și micul ascultător observă că nu se găsesc soldați în generațiile care l-au precedat. În schimb, iată că se ivesc acum în povestirea tatălui oameni

de carte, căci fiul lui Isaac a colaborat cu Fulton, care experimentase aici, pe Hudson, cea dintâi navă a sa pusă în mișcare cu ajutorul vaporilor de apă. Un alt străbunic construia orgi, iar altul a scris despre animale sălbatice, păsări și pești. Dacă fiul lui Isaac ar fi păstrat pământul lor de acolo, din Harlem, familia Roosevelt ar fi astăzi tot atât de bogată ca și familia Astor, care a câștigat milioane, pe când celălalt Roosevelt, fiul lui Isaac, și-a vândut pentru 25.000 de dolari terenul ce-l posedă în dreptul străzii Ilo și, pe deasupra, părăsi orașul pentru a redeveni fermier, cum fusese în urmă cu 150 de ani Martensen, primul lor străbun din America.

„Așadar, iată cum devii mare boier la țară!”, își spune băiatul, și pare că are necaz pe străbunul acela, care își vânduse atât de prostește terenul și, în loc să ajungă milionar la oraș, a preferat să trăiască aici, la țară, bucurându-se de aer curat, de liniște și de natură. Dacă el ar fi rămas în metropola ce creștea neconținut, unde s-ar fi născut astăzi strănepotul său? Și ce s-ar fi ivit în locul acestui caracter care se dezvoltă aici, încet și într-un chip atât de voios? Fiul lui, tatăl tatălui lui Franklin, s-a depărtat cu totul de afacerile bănești în mediul acesta liniștit, care predispune la meditație. El devenise medic la oraș, dar se sătură repede de această meserie, pe care o numi „diabolică”, și se retrase la țară cu soția, cu copiii și o mulțime de cărți.

Dar vechile instincte se treziră iarăși în fiul medicului, în tatăl lui Franklin, care stă acum acolo, lângă cămin, și povestește fiului său istoria străbunilor. Iarna, el făcea afaceri la New York. Ajunse vice-președinte al unei companii de căi ferate și economisi din veniturile sale trei sute de mii de dolari. În timpul verii însă, ducea o viață de mare moșier, aici, în preajma fluviului. Nu se născuse în casa aceasta, nu aici, la Hyde-Park, ci numai cu câteva mile mai departe, în josul fluviului, însă el dorise totdeauna să se stabilească mai sus, unde-i plăcea mai mult, lângă pădure și cotitura fluviului. Și atunci i-a venit în ajutor focul, care i-a mistuit într-o zi casa părintească. Astfel i-a fost mai ușor să-și vândă moștenirea și să se statornicească aici sus, unde posedă cinci sute acri de pământ și pădure.

„Focul i-a venit în ajutor”, gândește băiatul și își notează bine aceasta. El socotește că prima soție a tatălui său a murit curând după incendiu, însă Franklin nu se oprește la asemenea gânduri. Preferă să compare istoria străbunilor săi cu aceea a vecinilor mai bogați: și atunci îi place mai mult familia sa, căci aici totul s-a întemeiat și s-a dezvoltat cu încetul. Țelul suprem n-a fost acela de a strânge bani, cât mai mulți bani. Aceasta o simte prea bine nepotul. Străbunii mamei au căutat aventura. Nu s-au ocupat numai cu importul de ceai, căci au pornit ei înșiși pe mare, luptând cu furtunile. Cât despre străbunii din partea tatălui, ei s-au retras la țară, preferând să ducă o viață liberă și tihnită, decât să se frământa în vacarmul marelui oraș numai pentru a se îmbogăți tot mai mult și să ajungă astfel din ce în ce mai aserviți, mai puțin stăpâni pe ei înșiși. „Noi stăm aici de aproape o sută de ani, pe propria noastră moșie, lângă Hudson...”

Când băiatul, care se face tot mai mare, se gândește la predecesorii săi, căutând parcă să-i vadă aievea, el poate fi mulțumit de ei.

II

Franklin își reprezintă străbunii în cadrul vieții de la țară și în călătoriile lor pe mare și aceste două aspecte se imprimă în el mai adânc decât dorința de a posedea. Nepotul acestor oameni cumpăniți nu se simte atras de bani – în anii copilăriei – nici de destin și nici de tradiție sau educație. Tatăl său, ca moștenitor de bani și bunuri care sporesc cu încetul, îi arată el însuși ce înseamnă să trăiești și să te lași în voia vieții. Lumea aceasta practică și voioasă a casei părintești are asupra băiatului o influență mult mai puternică decât orice carte, decât orice artă sau filosofie. E adevărat că se mai află în casă o splendidă Biblie care l-a susținut pe Martensen van Rosevelt în anul 1644, când străbătuse oceanul, venind din lumea veche în cea nouă. Iar numele acestea: Isaac și Sara – așa se numea mama – vădesc pietatea familiei. Și Franklin trebuia să se numească Isaac, după bunicul său, și nu încape îndoială că în cazul acesta